

Česká jména rostlin

K připravované knize botanického názvosloví

Před r. 1965 byla při Dendrologické sekci tehdejší Československé botanické společnosti ustavena názvoslovná skupina, která se zabývala českým názvoslovím dřevin. Jejími členy byli i A. Skalická a V. Větvicka. Přestože činnost skupiny po r. 1968 ustala, A. Skalická a V. Větvicka se ve spolupráci s J. Jeníkem českému názvosloví dál věnovali při běžné botanické práci a zejména ve styku s médii, překladateli a nakladateli.

Zvláště posledně jmenovaná spolupráce se ukázala velmi potřebnou. Na Botanický ústav tehdejší ČSAV, kde J. Jeník a V. Větvicka působili, i na Přírodovědeckou fakultu UK, kde pracuje A. Skalická, se co chvíli obracela nakladatelství, překladatelé a jednotlivci s žádostí o ten který český ekvivalent pro jména rostlin. Tato činnost vyvrcholila zejména po r. 1992, kdy V. Větvicka nastoupil do Botanické zahrady PFF UK v Praze a kdy také začal výrazně působit i mediálně. Téma českých jmen rostlin zavedl i do svých přednášek pro studenty. Ve styku s nakladateli se snažil o prosazování vhodného českého názvosloví rostlin a v 90. letech navrhl řadu dnes už vžitých rodových jmen (např. vějířovka pro rod *Scaveola*, podrostovka pro rod *Hypoestes*, třapatkovka pro rod *Echinacea* apod.).

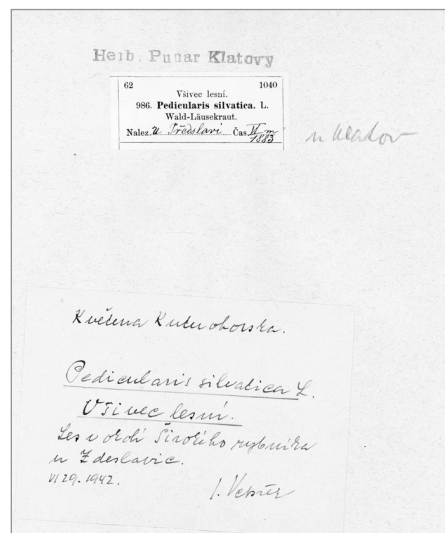
Na přelomu let 1999 a 2000 vznikla při České botanické společnosti nová skupina složená z A. Skalické, V. Zeleného a V. Větvicky s cílem připravit pro odbornou i laickou veřejnost vhodnou pomůcku, která by jednak zachytila všechny nuance českých rodových jmen rostlin tak, jak se vyskytla v odborné i popularizační (zejména zahradnické literatuře) od obrození (jmenovitě od r. 1918, kdy byla vydána *Flora česká bratří Preslových*) až po současnost.

Vzhledem k časovým možnostem ovšem skupina pracovala na excerpčních výhradně ve svém volném čase.

Díla, která byla excerpována, byla leckdy i zdánlivě čistě botanicky vzdálena: šlo třeba o katalogy nebo moderní turistické průvodce po různých zemích a kontinentech, které ovšem přinášely zajímavé informace o flóře a fauně té které země nebo oblasti. Tak se do značné míry rozšířil okruh rodových jmen, s nimiž se český čtenář může v české literatuře setkat, ale která unikají pozornosti vědeckých botaniků. V potaz byla vzata i jména kdysi navržená V. Jiráskem na schedách a jmenovkách různých sbírek, především však v Botanické zahradě PFF UK v Praze. Do souboru byly zahrnuty i vhodné návrhy mykologa F. Kotlaby, autora řady českých jmen hub, ale (což možná také uniklo pozornosti) i jmen cévnatých rostlin. Celkově bylo dodnes excerpováno přibližně 85–90 pramenů.

Nahoře herbářová položka všivce lesního (Pedicularis sylvatica). Autorem sběru byl tehdy teprve patnáctiletý Karel Domin (1882–1953), významný český botanik ♦ Dole schedy ke dvěma dalším položkám téhož druhu. Uvádění českých názvů rostlin na schedách nebylo vždy pravidlem. Z Herbářových sbírek UK v Praze

V současné době skupina dokončuje latinsko-českou verzi a připravuje ji k publikaci. V. Větvicka ve spolupráci s Národní knihovnou připravuje česko-latinskou verzi pro Český národní korpus. Konečná podoba díla obsahuje latinský (vědecký) název rodu, používaný v publikacích Klíč ke květeně ČR (Kubát a kol. 2002) a The

Plant-book (Mabberley 2002), dále doporučený český název (nemusí být bezprostředně dosud nejfrekventovanější) a nakonec jsou uvedeny všechny zjištěné české ekvivalenty, které se ve sledovaném období, tj. 1819 až 2005 vyskytly ve vybraných pramenech, někdy i pod dnes neuznávanými nebo neplatnými vědeckými synonymy. Všechny práce budou dokončeny v r. 2006.

Anna Skalická,
Václav Větvicka, Václav Zelený